

Presentator Harm Edens

'HET IS NIET ERG OM DOOD TE ZIJN'

Hij zit midden in een nieuw *Dit was het nieuws*-seizoen. Buiten beeld is hij met meer bezig dan humor. Harm Edens (49) over een latenighttalkshow, de PVV, verhuftering, het vaderschap en PowNed: 'Daar zit een nare brutaliteit aan.'

Ben je grappig?
'Ik zie mezelf niet als grappig. Ik vind het wel leuk om grappen te maken en mensen aan het lachen te krijgen.'

Was die drang vroeg aanwezig?

'Vanaf toen ik 0 was. Mijn ouders zeiden altijd: 'Doe maar normaal en val niet op.' Dan hadden ze aan mij net de verkeerde. Als er een camera was, stond ik altijd met mijn dikke hoofd vooraan. Omdat er wat gebeurde. Ik was een enthousiast kind.'

Waarom wilde je op televisie?

'Vanuit directe behoeftebevrediging: ik doe iets en iedereen ziet het. Eerst achter de schermen met comedy schrijven, later met screentests voor *Lingo*. Ik dacht: zo kan ik veel verdienen en het *sitcoms* schrijven voor mij en Ger Apeldoorn financieren. Ik kwam bij *Lingo* als beste uit de bus, ik had Robert ten Brinks opvolger kunnen worden. Maar de VARA vond dat ik een te elitaire kop had. Ze kozen voor het dikke bakkertje François.'

Heb je vaak gehoord dat je een elitaire kop hebt?

'Ik was vroeger een enorme corpsbal. De drie jaar dat ik in Groningen studeerde, zat ik bij Vindicat.'

Dat past toch niet bij je?

'Ook weer wel. Het corps had een enorme aantrekkingskracht op me. Je kon er veel leuks doen en ik wilde weten hoe zoiets werkte. Ik was van mijn studie Nederlands zo ongeveer het enige corpslid. De andere studenten vonden het idioot. Ze waren ultralinks. Ik eigenlijk ook. Ging ik stiekem een heel links kunstkrantje stencilen bij het corps. Als ik die met mijn studiegenoten ging uitdelen in Vera, werd ik er dáár bijna uitgeknikkerd omdat ik er als corpsbal bijliep. Ik was overal een buitenbeentje. Bij het corps was ik nog niet uit de kast. Mijn studiegenoten wisten het wel, maar ik dacht: bij Vindicat is dit niet zo handig. Ik maakte een almanak met roze schutbladen en ze hadden het nog niet door. Ook niet toen ik op de smartlappenavond een travestie-act deed. Ik had een lage stem en ik hield van sport. Dat scheelt. Het was een modern dubbelleven.'

Nederland kent Edens vooral als de dienende gespreksleider bij *Dit was het nieuws* waar hij om de zoveel minuten

met droogkomische blik grappen voorleest. 'Het is een rol. Hij ligt me goed, maar het rustige is niet mijn natuur.' Een understatement. Als Edens praat, is hij uitermate beweeglijk en vliegt zijn stem alle kanten op. De uithalen, de typetjes, ze schallen door de ruimte. 'Waar was ik ook alweer antwoord op aan het geven?' vraagt Edens geregeld als hij van het ene naar het andere onderwerp is gesprongen. Edens: 'Raoul Heertje zei laatst dat hij veel respect had dat ik mijn plek in het programma weet te houden en me dienstbaar opstel. Dat vind ik wel geestig. Ik denk weleens: ik ben hier de baas en jullie mogen net zo lang lullen als ik het leuk vind. Ha!'

Raoul Heertje scheerde onlangs in een uitzending alle PVV-stemmers over één kam. Hij vindt ze debielen. Ben je het met hem eens?

'Niet de PVV-kiezer, maar de PVV zelf heeft de verhuftering in de samenleving op gang gebracht. Alleen de toon al waarop er wordt gepraat. De Kamer voorzitter grijpt niet eens in als het over 'islamitisch stemvee' gaat. 'Met PowNed heb ik ook veel moeite. Er zit een nare brutaliteit aan, wezenlijk anders dan wat wij bij *Dit was het nieuws*

doen. Wij proberen anders naar de wereld te kijken, ook naar wat er grappig is, waar de grenzen zitten. Dat is iets anders dan aan Mark Rutte vragen: heb je gisteren nog geneukt? Dan gaat Rutte nog semi-grappig antwoord geven ook. Hij zou eigenlijk een stiekem signaal moeten geven waarop vier apen uit de bosjes springen en Rutger Castricum afvoeren waarna je nooit meer wat van hem hoort. 'Mensen rennen van SP naar PVV. Dat geeft duidelijk aan hoe het is gesteld met de ideologische onderbouwing van het electoraat: die is er niet. Je kunt niet verwachten van gewone mensen die de tijd of de ontwikkeling niet hebben, om alles maar te bestuderen en te volgen. Daarom moet je als politieke partij de ethiek bezitten om alles op een goede manier te brengen. Niet om groepen tegen elkaar op te zetten. Wilders is nergens voor. Hij is overal tegen. Hij wilde het pensioen houden op 65, maar even later mocht het weer naar 67. In Almere stemt de PVV alles weg. Ik moet nog zien of de PVV überhaupt wat gaat opleveren.'

Je bent ambassadeur van het Wereld Natuur Fonds. Wanneer is je groene kant ontstaan?

'Die heb ik altijd al gehad. Ik ben een kind van de jaren zeventig: zure regen, ozonlaag, de Club van Rome die duidelijk maakte dat de natuurlijke hulpbronnen eindig waren. De oliecrisis. Kernenergie: nee, bedankt. Vietnam. Ik ging het christelijk geloof omzetten in andere leefregels: waar dient de wereld toe?'

Ging je de straat op?

'Ik was bij de grote kernwapendemonstratie en een paar andere. Strijden op individuele basis heeft nooit zoveel zin. Ik eet geen tonijn, geen kalfsvlees en geen lamsvlees, maar mensen willen al niet meer met me uit eten omdat ik begin te zaniken over tonijn op de kaart.'

Vinden mensen je vervelend?

'Soms. Ik kan een kok wel over de balie sleuren als ik een stom antwoord krijg. Ik heb de viswijzer geïntroduceerd in Nederland en ben in december in de Noordzee gesprongen om aandacht te genereren. Maar het dringt nog steeds niet echt door in Nederland. Terwijl we zo'n lekker klein land zijn. We kunnen een belangrijke gidsfunctie hebben. Het is onuitstaanbaar dat Angela Merkel er

NIEUWE REVU ONTMOET HARM EDENS

WAAR? Waar? De Witte Villa van Park Sonsbeek in Arnhem.

HOELANG? Van 13.00 tot 16.00 uur.

HEEFT DE OBER ER NOG VAN LANGS GEKREGEN?

Ja hoor. Edens: 'Heb je nog tonijn op de kaart hier? Haal er maar af dan. Het kan echt niet langer. Het is slecht en bijna uitgestorven. Ga straks maar googlen: tonijn en viswijzer.'

nu met de hoofdprijs vandoor is gerend. Wij hadden het eerste land moeten zijn dat kernenergie afschafte.'

Voel je je vaak machteloos?

'Geregeld. Vandaag in de krant: CO₂-uitstoot het hoogste ooit. De hoop dat we de opwarming van de aarde onder de 2 graden kunnen houden, is vervlogen. De planeet is in 2060 onleefbaar als er geen wonderen gebeuren. Mijn dochter is nu 0. Jottem. Ik had mooi een kutochtend. Ik denk af en toe mee met een

politieke partij, de naam noem ik niet, over hoe de samenleving er vijf tot tien jaar later uit moet zien. Met filosofen, reclamemakers en anderen willen we een filosofische inkapseling van wat de politiek op een dagelijkse basis doet. Momenteel zijn politici vooral bezig met de Kamervragen van morgen.'

Veel groepen in de samenleving staan tegenover elkaar. Volk tegen elite, autochtoon tegen allochtoon, kunstenaar tegen kunsthater, burger tegen politicus. Hoe moet dit bijdraaien?

'Het kan subtiel gaan. Lager dan dit kunnen we niet zakken. Charismatische leiders hebben we niet, maar er is wel behoefte aan. Warme mensen die een land bijeen houden en met groepen praten.'

Theedrinken.

'Dat roept nu weerstand op. Er worden ook geen wezenlijke oplossingen gebakken. In het westen van het land nemen woningbouwverenigingen taken van de politiek over. Ze stellen mensen aan

elkaar voor, blijven ze opzoeken, geven ze een meehulpfunctie in de straat. Alles om een sociaal klimaat te creëren. Het lukt. De agressie daalt, het vandalisme ook en mensen zijn trots op hun buurt.'

Zit je bij Dit was het nieuws op de verkeerde stoel?

'Nee hoor. Dan wordt het 'opa vertelt' en willen vier mensen dat ik mijn kop houd. Ook is de grappenmaakspier in mijn hoofd niet zo ver ontwikkeld als bij Raoul en Thomas.'

Wat is je imago?

'Lang, blond, woest aantrekkelijk, sportief. Geen idee. Heb ik een imago? Ik denk dat mensen me niet dom vinden. Redelijk toegankelijk. Wel bijdehand. Mensen plakken graag stickers: als je in een humoristisch programma zit, ben je dus lekker scherp.'

Ben je bang om herinnerd te worden als man die de autocue zo goed kan voorlezen?

'Ik lees niet de autocue voor, ik lees grappen van de autocue voor. *Quite a difference.*'

Wat is het verschil?

'Timing, intonatie en niet verspreken. Eén hapering en de grap is niet leuk meer. Het is hartstikke moeilijk. Heel anders dan hoe Matthijs van Nieuwkerk de autocue gebruikt. Dat is even de tekst erdoorheen jassen op weg naar een interview. Als mensen mij willen herinneren als iemand die heel goed grappen voor kon lezen op autocue: nou, graag.'

Volgens Linda Geerdink van NCRV's Ideeënfabriek ben je druk bezig om een ideaal format te bedenken.

'Goede dingen hebben tijd nodig. Ik heb geen haast. Maar ik zou best een journalistieke latenighttalkshow willen maken. Of politici het vuur aan de schenen leggen op Nederland 2. Niet om aan te tonen dat ze niet deugen, maar zodat ze duidelijk aan de belastingbetaler kunnen uitleggen wat ze allemaal doen. Het moet over die week gaan. Over de persoonsgebonden budgetten die op de schop gaan. Dan heb ik meteen een filmpje klaarstaan. Ik draaide vorige week een item voor Omroep Gelderland in het oudste gehandicaptenwoonproject waar tien mensen heerlijk in gewone

huizen wonen omdat ze hun PGB's bij elkaar gooien. Dat gaat nu misschien snel dicht en hebben ouders van 70 jaar weer een mongool thuis. Woon je dan in een beschaafd land? Het doet gewoon pijn. Ik heb met tranen in mijn ogen op zorgboerderijen gestaan waar arme mensen worden tegengewerkt die het beste van de wereld willen maken. Door onkunde en regeldwang. Geen politicus komt er kijken. Gelukkig zijn er ook goede politici. Die geven troost en hoop. Dat wil ik ook in het tv-programma bieden: eerst troost, dan hoop.'

Politici gaan dit te confronterend vinden en schuiven niet aan.

'Bij *On Air* kreeg ik ook een bataljon aan persvoorlichters en medewerkers over me heen: dit mocht niet, dat mocht niet. Uiteindelijk kwam de bewindsman in kwestie. Ik zei: ik stel eerlijke vragen, u geeft eerlijke antwoorden. Ik ben er niet op uit om u te naaien. Dat vonden ze fijn. Je moet investeren in je gasten. Betover het, poets het op, maak er wat van. Sonja Barend en Mies Bouwman konden dat heel goed: een veilige plek creëren waar mensen zichzelf durven te zijn. Je moet niet het slimst willen zijn en de beste vraag willen stellen.'

Begrijpen kijkers dat jij, grappige Harm Edens, begaan bent met de maatschappij?

'Mensen zeggen vaak: jij kunt geen talkshow doen, iedereen verwacht dat je om de vijf minuten een grap maakt van de autocue. Ik begrijp dat 10 à 20 procent van de tv-kijkers er niets van snapt, maar ik ga er niet tegen vechten. Mijn behoefte is veranderd in de loop der jaren. In het bedrijfsleven verwacht men soms ook dat het grappig wordt. Ik sprak laatst voor een groep duurzame bouwers. Ik moest ze in twintig minuten wakker maken en dacht: hoe moet dit? Ik heb ze twintig minuten verrot gescholden. Het was doodstil en uiteindelijk kreeg ik een heel hard applaus. Misschien uit opluchting dat het was afgelopen. Voor mij was het heel bevrijdend. Ik dacht: ik ben nu oud genoeg, mijn soortelijk gewicht is groot zat, ik ga gewoon eens wat vertellen.'

Sinds november hebben jij en je vriend Harm een dochter. Is dit een goede tijd om een kind op aarde te zetten?

'Het was het totale faillissement geweest als ik zou zeggen: het heeft zodanig geen zin meer, ik doe het niet.'

Wat is de hoofdreden om een kind te nemen?

'Ik wil het er niet te lang over hebben, maar de reden is het doorgeven van de verwondering van het leven. Hoe werkt een pepermolentje? Hoe bloeit een kastanjeboom? Kunst, natuur, eten, mensen: veel in het leven gaat intens bij me naar binnen. Ik heb me daar als kind heel alleen in gevoeld. Mijn vader zat eens olieballen te bakken. Ik mocht niet meehelpen. Ik was 6 of 7. Ik stond tegen de koelkast aan waar een transistorradio opstond. Die was in plastic verpakt, anders kroop de oliewalm erin. Op eens kwam er muziek uit. Ik dacht: wat is dit? Ik heb tweeënhalve uur tegen die koelkast aangehangen. Het was *The Messiah* van Händel. Ik dacht meteen: wow. Ik heb veel in mijn leven zelf ontdekt. Die dingen wil ik aan mijn kind doorgeven.'

Wie is de biologische vader. Jij of je vriend?

'Ik ben de biologische vader.' Lichtelijk geërgerd: *'Privé* had dat uitgevist.'

Waarom wil je er niet over vertellen?

'Het is mijn privéleven. Daar heb ik het niet te veel over, behalve als ik er maatschappelijk iets mee kan winnen. Als het over homo's en bijzondere samenlevingsvormen gaat, wil ik er wel een keer over vertellen. Op een grote plek, *Volkscrant magazine* bijvoorbeeld. We zijn met twee vaders en twee moeders. We hebben één mooi kind en krijgen mogelijk twee mooie kinderen. Het kind woont bij de moeders. Zo'n systeem is mij wel bekend, maar voor het grote publiek is dit een bijzondere constructie.'

Ben je als vader meer met je sterfelijkheid bezig?

'Dat was ik altijd al. Ik ben me sterk bewust van het feit dat ik doodga. Aan het eind van de dag, als ik een boek dichtsla of de persoon naast me een enorme zoen geef, denk ik vaak: dit was een goede dag. Daarin heb ik een bovengemiddelde score. Ik ga niet wachten tot ik 70 ben om alles te doen. Ik geloof niet in een hiernamaals. Het is niet erg om dood te zijn. Maar vóór dat moment is het wel erg. Dan wil ik het leven waarmaken.' **BE**

DE PLANEET IS IN 2060 ONLEEFBAAR ALS ER GEEN WONDEREN GEBEUREN. MIJN DOCHTER IS NU 0. JOTTEM'